

EEN MINUUT STILTE
ter nagedachtenis

Illustratie :

Beeld van Joseph met Jezus
in de kloostertuin van de
Salesianen te Soest

Supplement bij de brochures

'Uur van bevinding'

'Uur van bevraging'

'Uur van belichting'

E E N
M I N U U T
S T I L T E

ter
gedachtenis

DE VADER EN DE ZOON

IN DEN NACHMIDDAG

Het dorpsgeheim

Het was in een Frans dorpje waar bijna geen mensen meer woonden. Tegen de helling van een ruwe bergrand woonde een weduwe met haar zoon. Het huisje was opgetrokken uit rotsblokken en zwerfstenen en het moestuintje ging over in de natuur. De jongen was geboren met een hersenafwijking. Gemeten naar de leeftijd van zijn moeder zal hij zo'n twintig geweest zijn, maar hij was klein gebleven. Hij kende maar een paar woorden als 'eten' 'pijn' 'blij'.

Beneden in het dal lag een klein kerkje met een oude pastoor. 's Zondags ging de vrouw naar de Mis en nam dan haar zoon mee. Hij vond de pastoor een bovenaardse verschijning met zijn hemelse kleren aan. Een lieve man ook. Op een dag liep hij van huis weg beneden naar het dorp en bonsde op de deur van de pastorie. Toen de pastoor de deur opendeed, gebeurde het : de jongen deed zijn broek omlaag en zei 'doen'. Het eerste wat de pastoor deed, was zeggen : kom maar binnen. Tussen het kleine halletje en de wat grotere huiskamer was het maar een paar stappen. Ook waren er maar een paar ogenblikken om na te denken, te overwegen, te besluiten. Toen was het of de hand van God het deed. Hij 'deed'.

Bijna zingend en met zijn armen zwaaiend liep de jongen weer het bergpad op. Zijn moeder keek hem verbaasd en ongelovig aan : zo zag zij hem nooit, die lach op het verwrongen gezichtje - die zaligheid kwam van een andere wereld.

Elke maand ging de jongen weer naar de pastorie. De dorpsbewoners hadden allemaal wel eens gezien hoe hij dan lachte en bijna over zichzelf struikelde als hij weer naar huis toe ging.

Met een lichte ironie in hun stem zeiden ze dan tegen elkaar : hij is weer eens bij de pastoor te biechten geweest.....

Wie van mening is
onderzoek te moeten doen
naar seksueel misbruik
in kloosters en tehuizen,
wie meent daartoe te zijn
geroepen of gezonden :
dat hij op zijn tenen
voorzichtig eerbiedig
daar binnentrede
vanwege de wijding,
noem het heiligheid,
die daar in de oude
gebouwen hangt,
want daar is gebeden
geleden gestreden
rond de ellende
van de mensheid.

Ga dan maar
aanzelend nederig
mensen van nu en
van toen tegemoet :
bid eerst voor
de patiënten,
buig diep voor
de verzorgers
en vraag God
om vergeving over
alle misslagen
in je leven
zelf begaan -
want daar rusten
de martelaren
in de tempel
der verzoening.

Randverschijnselen

Aan de rand van de korenvelden bloeien de camillen, de korenbloemen en papavers. Als onkruid? Zij zijn de randversiering van noodzaak en nut en de geur en kleur van de natuur.

Als er 'randseksualiteit' bestaat, dan mag deze ook benoemd worden. Dat mag omdat het moet. Horen zij bij het leven? Zou zonder deze randversiering, of wanneer deze zou worden uitgeroeid, wellicht de samenleving uiteenbarsten in geweld?

Tot de randversiering horen dubbelzinnige opmerkingen, speelse grappen, zinnebeeldige beeldende taal. Daar ontspruit de humor en de lach. Het hangt daarbij van de cultuur van de spreker af of het boven of onder de rand is. Ook de beeldende kunst speelt rond deze marges, van verhullend tot onthullend, van gaaf tot grof, vooral waar het gaat om 'naakt', zowel van kunstenaars als kunstmakers. Een verschijningsvorm van randseksualiteit is ook het verkennend spel van kinderen : het experimenteren in de omgang met de eigen seksualiteit en die van een ander. Sexy mode is ook randseksualiteit. Bekoring is tweezijdig. En altijd zal verwenning tot gewenning leiden. Maar er is meer. Er zijn overgangsgebieden. Wat, als een hand wat doorglijdt bij een omarming? Wat, als een kus wat langer duurt, ook wanneer de een meerder- en de ander minderjarig is? Wat, als je tegen een ander aanstaat? Wat, als je borsten rusten tegen de borst van een ander? Een hand op de knie of in de zij? Bij opa op schoot zitten? Er wordt nu meer geknuffeld dan gekieteld. Ook kietelen is taboe. Tussen mannen wordt de Noorse 'klem' gewoon. Als daar maar niet uit voortkomt, dat het verdacht wordt wanneer mannen elkaar een hand geven.

Sportmassage en fysiotherapie kunnen randseksuele ervaringen zijn. En wie in de zorg werkt, weet dat wassen en strelen dicht aan elkaar grenzen. Hier kan de beeldvorming toeslaan en als hulpverlener ben je daar dan helemaal aan overgeleverd. Aan de media...

Een en ander kan onmiddellijk leiden tot groot alarm : ongewenste intimiteit staat dan op het scherm. Muggenzifters en fijnslijpers weten precies te zeggen, waar de overgangen en verschillen liggen - zonder de eigen 'extremiteiten' onder ogen te willen zien : kolossale belastingsontduiking, de huistiran zijn voor vrouw en kinderen, maximale zelfverrijking ten koste van hongerlonen voor anderen. Een volk, een cultuur, waar het randgebeuren wordt uitgebannen, waar m.n. randseksualiteit officieel tot verboden terrein wordt verklaard, sterft in eigen verstarring. Een kerk, een cultus waar de ludieke aspecten van het geslachtelijk leven worden verdoemd en in de hoek van de (dood-) zonde worden gedrukt, beschadigt niet alleen het 'randgebeuren' maar ook het 'eigenlijke gebeuren': het grote feest van de liefde.

In vroegere tijden ging men daar globaler mee om. Men zei van iemand dat die losse handjes had of zijn handen niet thuis kon houden - zonder meteen naar het politiebureau te gaan of bij de burgemeester aan te bellen.

Men zei tegen de kinderen dat zij daar voor op moesten passen, zonder te zeggen waar zij voor op moesten passen. Nu loopt het verhoor van kinderen over van nooit-geweten informatie. Dat is 'kindermisbruik' ter wille van de waarheidsvinding. In vroegere tijden bleven 'verdachten' gewoon bij de biljartclub en het kerkkoor. Nu is er een gebiedsverbod.

Plotseling worden de vroegere 'weldoeners' van de samenleving de 'boosdoeners'. Krantenkoppen dagelijks over priesters, broeders, zusters, fraters, welzijnswerkers - alsof zij nooit iets goeds gedaan hebben.

Geleidelijk breidt het onderzoekgebied zich uit. Straks komen artsen en verpleegkundigen aan de beurt. En dan : niemand vertrouwt nog iemand.

Maar nu eerst een ode aan de helden en heiligen van nu en weleer. De broeders van nu en de zusters van nu in de psychiatrisch-ziekenhuizen zijn de opvolgers en erfgenamen van de vroegere broeders en zusters in habijt. De rillingen lopen je over de rug, als je verneemt hoe gretig en aasgierig er gespied wordt naar mogelijk misbruik. Onthutst en beschaamd wend je het hoofd, wanneer je de graagte hoort in de stemmen van misdaadverslaggevers en misdadige verslaggevers. Zij zouden vijf minuten op een afdeling van bedlegerige zwaar-geestelijk gehandicapten moeten doorbrengen, zonder die ruimte te kunnen ontvluchten. De nacht nadien zouden zij geen oog dicht doen. Wat zagen zij?

Het was in de vijftiger jaren - de periode waar nu de schijnwerpers op gericht staan in verband met seksueel misbruik door verzorgenden. Op een afdeling lagen ongeveer twintig mannen op ijzeren bedden, kaalgeschoren, vastgebonden en tussen hen door liep een broeder. Hoge ramen wierpen schemerlicht door de ruimte. Dit was erger dan de onderwereld. Toen de avond viel begon het roepen en schreeuwen, het dromen en woelen - tot een van hen losbrak, naar de man die in het bed naast hem lag liep en hem kustte. De muren weergalmden het huilen dat losbrak. O God, dit was erger dan de hel. Maar de broeder liep langzaam, geborgen in zijn eigen rust, van bed naar bed, van mens tot mens, troostte iemand, hield een ander vast en sprak geen woord tot wie dit aan moest zien.

Over zo'n Jezus-man, zo'n absolute heilige gaat het, wanneer een inspecteur (namens de kerk, namens de overheid) komt spieden naar seksueel misbruik. Ja, want het was toch bekend, dat ook mensen, weggezonden in zo'n diepe geestelijke duisternis, soms smeekten te worden aangeraakt, ja, seksueel te worden beroerd. Wat zei Jezus ook weer? Wat je de minste der mijnen doet, dat heb je mij gedaan. Wat zou dat hier concreet betekenen? Maar de inspecteur spreekt zijn wantrouwen uit en de kranten koppen. En weer kan de massa smullen...

In diezelfde jaren zaten priesters urenlang in de biechtstoel. Het was een vreselijke aanduiding, dat zij genoemd werden 'riolen van onzuiverheid': door hen moest de onmacht en ellende, de angst en zondigheid van de mensheid worden afgevoerd, konden mensen opnieuw in het zuivere licht worden geplaatst. Macht? Zo machteloos als God zelf tegenover mens en wereld in de maalstroom van de eeuwige evolutie. Zij waren de enigen die van misdaad en mislukking mochten horen. Zij waren de enigen die zwegen. Zij losten schuld af, richtten mensen weer op en voorkwamen zelfdodingen. 's Avonds gingen zij dan naar hun kamer met op hun schouders de 'zonden der wereld', de hele vracht van de kuisheids-moraal waar niemand aan kon voldoen. Zou het dan kunnen gebeuren dat zij ergens tederheid zochten, ongereptheid - of bevrijding en innerlijk herstel? Niet bij een vrouw, want dat was de valkuil voor hen zelf. Maar hoe en waar dan wél? Niemand leed méér aan de kerk!

Eeuwenlang waren de priesters vrijwel de enigen, die de doodsangst van mensen in de biechtstoel bezwoeren, nadat deze -helaas- vanaf de preekstoel was aangejaagd. Een vicieuze cirkel dus.

Blijft, dat bij kindermisbruik de volwassene -in casu de priester of religieus- de verantwoordelijke is. Maar daarbij zijn kerk en maatschappij -in germine- medeplichtig en -schuldig. Heten weldoeners nu plotseling boosdoeners?

De broederlijke vermaning

Wanneer uw broeder gezondigd heeft,
wijs hem dan onder vier ogen terecht.
Luistert hij naar u, dan hebt gij uw
broeder gewonnen.

Maar luistert hij niet, haal er dan
nog een of twee personen bij, opdat
alles beruste op de verklaring van
twee of drie getuigen.

Als hij naar hen niet wil luisteren,
leg het dan voor aan de kerk.

Wil hij ook naar de kerk niet
luisteren, beschouw hem dan
als een heiden of tollenaar.

(Matteüs 18, 15 - 17)

Tekst : Threes van Dijck

Jan Peijnenburg

September 2011